YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)
14 päivänä heinäkuuta 1998 *

Asiassa C-125/97,

jonka Arrondissementsrechtbank te Alkmaar (Alankomaat) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

A. G. R. Regeling

vastaan

Bestuur van de Bedrijfsvereniging voor de Metaalnijverheid

ennakkoratkaisun työntekijöiden suojaa työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 20 päivänä lokakuuta 1980 annetun neuvoston direktiivin 80/987/ETY (EYVL L 283, s. 23) 4 artiklan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. Gulmann sekä tuomarit M. Wathelet (esittelevä tuomari), D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet ja P. Jann,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

julkisasiamies: G. Cosmas,
kirjaaja: hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— A. G . R. Regeling, edustajanaan asianajaja R. Polderman, Alkmaar,

— Bestuur van de Bedrijfsvereniging voor de Metaalnijverheid, edustajanaan Bestuur van het Landelijk Instituut Sociale Verzekeringen, jonka edustajana GAK Nederland BV -nimisen täytäntöönpanoelimen riita-asiain osaston johtaja C. R. J. A. M. Brent ja saman toimielimen oikeudellinen avustaja A. I. van der Kris,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään Treasury Solicitor's Departmentin virkamies J. E. Collins, avustajanaan barrister C. Lewis,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellinen neuvonantaja P. J. Kuijper ja oikeudellisen yksikön virkamies M. Patakia,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Bestuur van de Bedrijfsvereniging voor de Metaalnijverheidin ja komission 5.3.1998 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 14.5.1998 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Arrondissementsrechtbank te Alkmaar on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 18.3.1997 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 26.3.1997, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen työntekijöiden suojaa työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 20 päivänä lokakuuta 1980 annetun neuvoston direktiivin 80/987/ETY (EYVL L 283, s. 23, jäljempänä direktiivi) 4 artiklan tulkinnasta.

2 Kysymys on esitetty asiassa, jossa A. G. R. Regeling on nostanut Bestuur van de Bedrijfsvereniging voor de Metaalnijverheidia (metalliteollisuuden yritysten alueyhdistyksen pääosasto, jäljempänä palkkaturvajärjestelmä) vastaan direktiivissä säädetyn palkkaturvan laskemista koskevan kanteen.

3 Direktiivin tarkoituksena on turvata työntekijöille yhteisön tasolla vähimmäissuoja työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa rajoittamatta kuitenkaan jäsenvaltioissa voimassa olevia edullisempia lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä.

4 Tältä osin direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetään jäsenvaltioiden velvollisuudesta toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että palkkaturvajärjestelmät turvaavat maksun työntekijöiden työsopimuksista tai työsuhteista johtuvista maksamatta olevista palkkasaatavista tiettyä päivää edeltävältä ajalta; tämä päivä on 3 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltion valinnan mukaan päivä, jona työnantajan maksukyvyttömyys on alkanut (ensimmäinen luetelmakohta) tai päivä, jona työntekijä on irtisanottu työnantajan maksukyvyttömyyden vuoksi

(toinen luetelmakohta), tai vaihtoehtoisesti päivä, jona maksukyvyttömyys on alkanut taikka työsopimus tai työsuhde on työnantajan maksukyvyttömyyden vuoksi päättynyt (kolmas luetelmakohta).

5 Direktiivin 4 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat 3 artiklan 2 kohdan nojalla tekemänsä valinnan mukaan rajoittaa maksamatta olevien saatavien maksamisen tietyiltä ajanjaksoilta maksamatta oleviin palkkoihin, nimittäin:

— 3 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitetussa tapauksessa maksamatta olevat palkkasaatavat maksetaan työsopimuksen tai työsuhteen niiltä kolmelta viimeiseltä kuukaudelta, jotka sisältyvät työnantajan maksukyvyttömyyden alkamispäivää edeltävään kuuden kuukauden jaksoon (ensimmäinen luetelmakohta);

— 3 artiklan 2 kohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitetussa tapauksessa maksamatta olevat palkkasaatavat maksetaan niiltä sitä päivää edeltäviltä työsopimuksen tai työsuhteen kolmelta viimeiseltä kuukaudelta, jona työntekijä on irtisanottu työnantajan maksukyvyttömyyden vuoksi (toinen luetelmakohta);

— 3 artiklan 2 kohdan kolmannessa luetelmakohdassa tarkoitetussa tapauksessa — maksamatta olevat palkkasaatavat maksetaan niiltä sitä päivää edeltäviltä työsopimuksen tai työsuhteen 18 viimeiseltä kuukaudelta, jona työnantajan maksukyvyttömyys on alkanut tai jona työntekijän työsuhde on työnantajan maksukyvyttömyyden vuoksi päättynyt — jäsenvaltio voi rajoittaa maksuvelvollisuutta kahdeksan viikon jakson palkkaa koskevaksi tai koskemaan palkkaa usealta lyhyeltä ajanjaksolta, jotka yhteensä ovat kahdeksan viikkoa (kolmas luetelmakohta).

6 Jäsenvaltiot voivat kuitenkin 4 artiklan 3 kohdan mukaan asettaa enimmäismäärän työntekijöiden erääntyneistä saatavista olevalle vastuulle, "(j)otta tämän direktiivin sosiaaliset päämäärät ylittävien määrien maksamiselta vältytään."

7 Direktiivin 2 artiklan 2 kohdassa täsmennetään, että direktiivillä "ei vaikuteta siihen, miten kansallisessa lainsäädännössä määritellään käsitteet 'työntekijä', 'työnantaja', 'palkka', 'välitön oikeus' ja 'tulevaisuuteen kohdistuva oikeus'".

8 Direktiivin 9 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat soveltaa tai antaa työntekijöille edullisempia lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä.

9 Direktiivi on saatettu osaksi Alankomaiden oikeutta *Werkloosheidswet*illä (lailla työttömyydestä, jäljempänä WW). Tämän lain IV luvun mukaan, joka koskee työsuhteesta johtuvista velvollisuuksista huolehtimista tilanteessa, jossa työnantajan on mahdotonta maksaa palkkaa, työntekijällä, jonka työnantaja on asetettu konkurssiin ja jolla on palkkasaatava tai lomapalkkasaatava, on oikeus suoritukseen, joka kattaa

— palkan enintään työsuhteen päättymispäivää välittömästi edeltäneiltä kolmeltatoista viikolta, mikä vastaa direktiivin 4 artiklan 2 kohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitettua, irtisanomispäivää edeltävää kolmen kuukauden viitejaksoa

— voimassa olevan irtisanomisajan palkan [enintään *Faillissementswet*in (konkurssilain) 40 §:ssä tarkoitettu aika]

— lomapalkan, lomakorvauksen ja summat, jotka työnantaja on velkaa kolmannelle työntekijään olevan työsuhteensa perusteella, enintään yhden vuoden ajalta (WW:n 61 §:n 1 momentti ja 64 §).

10 Regeling tuli hitsaajaksi Moojenin palvelukseen 29.10.1990. Työsopimus sanottiin 14.6.1991 irti 1.8.1991 lukien. Työnantaja asetettiin konkurssiin 21.4.1992; konkurssi raukesi joitakin kuukausia myöhemmin varojen riittämättömyyden vuoksi.

11 Joulukuuhun 1990 asti, tämä kuukausi mukaan lukien, Regeling sai palkkansa määräajassa. Sitä vastoin 1.1. ja 1.8.1991 välisenä aikana työnantaja maksoi hänelle epäsäännöllisin väliajoin osia palkasta. Kun Regelingillä oli laskujensa mukaan oikeus kysymyksessä olevalta ajalta 21 892 Alankomaiden guldenin (NLG) suuruiseen nettopalkkaan, joka koostui peruspalkasta, ylityötuntien palkasta ja lomapalkasta, työnantaja maksoi eri kerroilla saman ajanjakson kuluessa yhteensä 18 136 NLG. Regelingin mukaan hänen työnantajansa oli hänelle edelleen velkaa 3 756 NLG erääntyneinä palkka- ja muina saatavina.

12 Regeling vaati 1.7.1992 WW:n IV luvun perusteella erääntyneitä palkkoja palkkaturvajärjestelmästä.

13 Palkkaturvajärjestelmä hylkäsi tämän vaatimuksen 11.11.1993 tekemällään päätöksellä sillä perusteella, että Regelingillä ei ollut palkkasaatavaa viitejaksolta eli ajalta 15.3.—25.7.1991, koska työnantajan tänä ajanjaksona maksamat summat ylittivät hänelle samalta ajalta kuuluvien palkkasaatavien määrän.

14 Tältä osin asiakirjoista ilmenee, että *Burgerlijk Wetboek*in (siviilioikeuden lakikirjan, jäljempänä BW), joka tuli voimaan 1.1.1992, kuudennen pääosaston 43 §:n — jonka sanamuoto vastaa aikaisemman BW:n 1432 ja 1435 §:n sanamuotoa — mukaisesti velallisen suorittaessa maksun, joka voidaan kohdistaa kahteen tai useampaan velvoitteseen, tämä maksu kohdistuu ensiksi velallisen ilmoittamaan velvoitteeseen; toiseksi, tällaisen ilmoituksen puuttuessa, erääntyneisiin velvoitteisiin; kolmanneksi erääntyneistä velvoitteista suurimpiin; ja lopulta, jos kaikki velvoitteet ovat erääntyneitä ja samansuuruisia, vanhimpaan velvoitteeseen. Näiden säännösten mukaan Moojenin viitejaksona tekemät suoritukset olisi tullut ensiksi kohdistaa vanhimpiin velkoihin niin, että Regelingillä oli maksamattomia saatavia, joiden osalta hänellä oli oikeus direktiivissä säädettyyn turvaan.

15 Alankomaiden hallintotuomioistuinten ja erityisesti Centrale Raad van Beroepin oikeuskäytännöstä seuraa kuitenkin, että kaikki viitejakson aikana tapahtuneet palkanmaksut tulee kohdistaa tältä ajanjaksolta olevaan palkkaan, koska siviilioikeuden säännökset eivät sovellu vaatimuksiin, jotka perustuvat työntekijöiden suojelua työnantajan maksukyvyttömyystapauksissa koskevaan lainsäädäntöön. Tämän oikeuskäytännön mukaan Regelingillä ei ole direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja maksamattomia saatavia viitejakson aikana suoritettujen maksujen vuoksi, eikä näin ollen oikeutta turvaan.

16 Ottaen huomioon edellä esitetyn kansallinen tuomioistuin päätti esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko sellainen kansallinen lainsäädäntö, josta voi seurata, että direktiivissä 80/987/ETY säädetty palkkasaatavien suorittaminen tapahtuu vain ja ainoastaan jos palkkasaatava direktiivissä mainitulta jaksolta on suurempi kuin se palkka, jonka työntekijä on tämän saman jakson aikana saanut, mutta joka kansallisen siviilioikeuden mukaan kohdistetaan kyseistä jaksoa edeltävänä aikana syntyneeseen palkkasaatavaan, täysin kyseisessä direktiivissä säädettyjen velvoitteiden mukainen?"

17 Kansallinen tuomioistuin haluaa pääasiallisesti selvitettävän, onko direktiivin 4 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että jos työntekijällä on työnantajaltaan samalla kertaa sekä tässä säännöksessä tarkoitettuja, viitejaksoa aiemmilta työjaksoilta olevia saatavia että saatavia itse viitejaksolta, katsotaanko työnantajan tämän viimeksimainitun jakson aikana maksamien palkkojen kattavan yksinomaan viitejakson aikana syntyneet työntekijät saatavat, vai onko niiden katsottava ensisijaisesti kohdistuvan aikaisempiin saataviin.

18 Palkkaturvajärjestelmä ja Yhdistyneiden kuningaskunnan hallitus katsovat, että koska direktiivillä pyritään kansallisten lainsäädäntöjen osittaiseen yhdenmukaistamiseen, ja koska sen 2 artiklan 2 kohdassa nimenomaisesti annetaan jäsenvaltioille toimivalta määritellä käsite "palkka", viimeksi mainitut voivat peräkkäisten saatavien tapauksessa määritellä maksujen kohdistumistavan ja näin ollen päättää, kattavatko työnantajan viitejakson aikana suorittamat maksut työntekijän tänä ajanjaksona syntyneet saatavat vai aiemmat saatavat.

19 Tämä väite on hylättävä. Vaikka onkin niin, että direktiivillä pyritään vain osittain yhdenmukaistamaan jäsenvaltioiden sellaisten työntekijöiden suojaa koskevaa lainsäädäntöä, jotka joutuvat kärsimään työnantajansa maksukyvyttömyydestä, kansallisen tuomioistuimen esittämä kysymys koskee kuitenkin direktiivin 4 artiklan 2 kohdan toisen luetelmakohdan sanamuodon, jonka mukaan "maksamatta olevat palkkasaatavat (maksetaan) —— työsopimuksen tai työsuhteen niiltä —— kolmelta viimeiseltä kuukaudelta", jotka edeltävät työntekijän työsopimuksen tai työsuhteen irtisanomispäivää, tulkintaa. Tätä sanamuotoa, joka koskee nimenomaan yhteisön vähimmäistakeen määrittämistä, on tulkittava yhdenmukaisesti, jotta yhteisön tasolla tavoiteltua yhdenmukaistamisvaikutusta — vaikkakin osittaista — ei vaarannettaisi.

20 Tältä osin on todettava, että periaatteessa direktiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaisesti palkkaturvajärjestelmien on turvattava maksu maksamatta olevista palkkasaatavista tiettyä päivää edeltävältä ajalta. Jäsenvaltioilla on vain poikkeustapauksissa 4 artiklan 1 kohdan nojalla oikeus rajoittaa tätä maksuvelvollisuutta tiettyä aikaa koske-

vaksi 4 artiklan 2 kohdassa vahvistettujen yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti. Kuten julkisasiamies korostaa ratkaisuehdotuksensa 45 kohdassa, tätä säännöstä on tulkittava suppeasti ja direktiivin sosiaalisen tavoitteen mukaisesti, joka on vähimmäissuojan takaaminen kaikille työntekijöille.

21 Jos työntekijällä on, kuten käsiteltävänä olevassa tapauksessa, saatavia viitejaksoa aiemmilta työjaksoilta, työnantajan viitejaksona suorittamien maksujen kohdistaminen jakson aikana syntyneihin saataviin ilman, että otettaisiin huomioon aiemmat viivästyneet maksamattomat saatavat, johtaisi suoraan direktiivissä taatun vähimmäissuojan loukkaamiseen ja tällaisessa tilanteessa suojan myöntäminen riippuisi työnantajan joko harkitusti tai sattumanvaraisesti tekemästä päätöksestä siitä, maksaako hän joitakin suorituksia viiteajan kuluessa.

22 Olisi vastoin direktiivin tavoitetta tulkita sen 4 artiklan 2 kohtaa siten, että viimeksimainitussa tilanteessa oleva työntekijä ei voisi saada turvaa viitejaksona tosiasiallisesti kärsimänsä palkanmenetyksen johdosta.

23 Näin ollen esitettyyn kysymykseen on vastattava, että direktiivin 4 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että jos työntekijällä on työnantajaltaan samanaikaisesti sekä tässä säännöksessä tarkoitettuja viitejaksoa aiemmilta työjaksoilta olevia saatavia että saatavia itse viitejaksolta, työnantajan viitejakson aikana suorittamat palkanmaksut on ensisijaisesti kohdistettava aikaisempiin saataviin.

Oikeudenkäyntikulut

24 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Yhdistyneiden kuningaskuntien hallitukselle ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Arrondissementsrechtbank te Alkmaarin 18.3.1997 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Työntekijöiden suojaa työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 20 päivänä lokakuuta 1980 annetun neuvoston direktiivin (80/987/ETY) 4 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että jos työntekijällä on työnantajaltaan samanaikaisesti sekä tässä säännöksessä tarkoitettuja viitejaksoa aiemmilta työjaksoilta olevia saatavia että saatavia itse viitejaksolta, työnantajan viitejakson aikana suorittamat palkanmaksut on ensisijaisesti kohdistettava aikaisempiin saataviin.

Gulmann Wathelet Edward

Puissochet Jann

Julistettiin Luxemburgissa 14 päivänä heinäkuuta 1998.

R. Grass C. Gulmann

kirjaaja viidennen jaoston puheenjohtaja